

LIKKUTEI TORAH • PARSHAS VA'ESCHANAN • MAAMAR 4

וידעת היום והשבות אל לבבך וגו'

“And you shall know this
day, and take it to your heart”

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com

THE CHASSIDISHE PARSHA

likuteitorah.com/likutei-torah/vaeschanan/4/

1 וידעת היום והשבות אל לבבך וגו'. הנה יש להבין הלא כבר נאמר אתה הראת לדעת וגו'. ומהו עוד וידעת גם מהו היום.

"And you shall know this day, and take it to your heart," etc. Now, this needs to be understood: has it not already been said, "You have been shown, so as to know," etc.? What, then, is this further "And you shall know"? And also, what is "this day"?

אך הנה אחר מתן תורה שראו פנים אל פנים ושמעו בעצמם עשרת הדברות אמרו אם יוספים אנחנו לשמוע וגו' קרב אתה ושמע וגו'.

However, after the Giving of the Torah, when they saw face to face and themselves heard the Ten Commandments, they said, "If we continue to hear," etc., "You go near and hear," etc.

2 והקב"ה הסכים על ידם ואמר היטיבו כל אשר דברו וגו' לך אמור להם וגו'. וכתוב וזאת המצוה וגו' לעשות בארץ וגו' עד ארץ זבת חלב ודבש.

And the Holy One, blessed be He, agreed with them and said, "They have spoken well in all that they have spoken," etc., "Go, say to them," etc. And it is written, "And this is the commandment," etc., "to do in the land," etc., up to "a land flowing with milk and honey."

וכתיב בתריה שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד ואהבת וגו' שהיא המצוה הראשונה שנצטוו אחר עשרת הדברות מפי משה.

And it is written after it, "Hear, O Israel, Havayah is our G-d, Havayah is One," "And you shall love," etc., which is the first commandment they were commanded after the Ten Commandments, from the mouth of Moshe.

וצריך להבין למה הקדים לומר וזאת המצוה וגו' לעשות בארץ וגו' דהא פרשה שמע חובת הגוף היא ונוהגת בין בארץ כו'.

Now, it needs to be understood why it first says, "And this is the commandment," etc., "to do in the land," etc., since the section of Shema is a personal obligation, and applies both in the Land, etc.

ולהבין כל זה צריך להקדים ביאור ענין דעת וענין אמונה שהם שתי מצות כי הנה כתיב דע את אלהי אביך וגו'

To understand all this, we must first explain the matter of knowledge (daas) and the matter of faith (emunah), which are two mitzvos. For it is written, "Know the G-d of your father," etc.

(בד"ה א' כ"ח ט') (דר"ל [דרוזה לומר] בחי' דעת והשגה ממש ועד"ז פי' בשל"ה [בשני לוחות הברית] בפרק בעשרה מאמרות מאמר א').

(I Chronicles 28:9) (that is to say, the level of actual knowledge and comprehension; and along these lines it is explained in the Shelah, in the chapter 'BeAsarah Maamaros,' Maamar 1).

וכתיב ויאמינו בהוי' (ועיין ברבות בשלח פכ"ג ע"פ תשורי מראש אמנה. ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה בפסוק אתי מלבנון).

And it is written, "And they believed in Havayah" (see [Midrash] Rabbah, Beshalach, chapter 23, on the verse "Look from the peak of Amanah"; and Shir HaShirim Rabbah, on the verse "With me from Lebanon").

והענין כי באמת זה שהעולם קורין בשם אמונה להאמין מה שהקב"ה מחיה את כולם הוא ברא

The explanation is this: in truth, as for what the world calls 'faith' — believing that the Holy One, blessed be He, gives life to them all, [that] He created

את כל העולמות מאין ליש טועים הם שאין צריך לזה אמונה שהרי זה נרגש בבחי' ראייה הגם שאינו רואה בעיני בשר הרי זה כאילו רואה.

all the worlds from nothing to something — they are mistaken. For this needs no faith, since it is felt at the level of sight: even though one does not see it with eyes of flesh, it is as if one sees.

3 וע"ז נאמר ומבשרי אחזה אלוה אחזה דייקא. והיינו מבשרי שכמו בבשרי בשכיל שרואה חיות הגוף וקיומו יודע ומרגיש כי נפשו היא בו שהיא היא המחיה את הגוף ובלעדה אין חיות וקיום לגוף.

Of this it is said, "From my flesh I behold G-d" — "I behold," specifically. That is, "from my flesh": just as in my flesh, because a person sees the life and existence of the body, he knows and feels that his soul is within it, that it is the soul that gives the body life, and without it the body has no life or existence.

כך אחזה אלוה מאחר שרואין את העולמות שהם כמו גוף גדול מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה כו'.

So too, "I behold G-d": since one sees the worlds, which are like a great body — from the earth to the firmament is a journey of five hundred years, etc.

4 וכן אפילו דברים רוחנים כמו מלאכים ונשמות כו' הן כגוף לגבי החיות שבתוכם מא"ס ב"ה המהווה והמחי' [והמחיה] אותם ומקיימם כמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וידיעה זו מורגשת כאלו רואה כו'.

And likewise even spiritual things, such as angels and souls, etc., are like a body in relation to the life-force within them from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, which brings them into being, gives them life and sustains them, as it is written, "Lift up your eyes on high and see: who created these?" And this knowledge is felt as if one sees, etc.

וזהו לשון אחזה ולכן אין זה נקרא בשם אמונה בלשון הקודש אלא בשם דעת כי דעת הוא לשון הכרה והרגשה

This is [the meaning of] the expression "I behold." Therefore, in the Holy Tongue this is not called by the name 'faith' but by the name 'knowledge' (daas), for daas is a term for recognition and feeling.

וגם דעת הוא העמקת הלב שלא יסיח דעתו מזה ויהיה לו לזכרון לפניו תמיד שלא ישכח ויסור מלבו. משא"כ הרהור בעלמא לא עבד מידי דהרהור לאו כדבור דמי.

And daas is also the deepening of the heart, so that he does not take his mind off it, and it is always before him as a remembrance, so that he does not forget it and it does not depart from his heart. Whereas mere thought accomplishes nothing, for thought is not like speech.

5 ב אך הנה דעת והרגשה זו היא בבחי' ממלא כל עלמין (ולכן נק' בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] בשם עלמא דאתגליא כמ"ש בד"ה ונקדשתי בתוך בניי [בני ישראל]),

2. However, this knowledge and feeling is at the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin) (and that is why the level of the light that fills all worlds is called 'the revealed world' (alma de'isgalya), as is explained in the discourse beginning "And I shall be sanctified among the children of Israel"),

אבל בבחי' סובב כל עלמין כתיב אני הוי' לא שניתי (וע' זח"ב [זהר חלק ב'] ס"פ תרומה קע"ו א', ח"ג [חלק ג'] קל"ז ב')

but of the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) it is written, "I, Havayah, have not changed" (see Zohar, Part II, at the end of Parshas Terumah, 176a; Part III, 137b),

ואתה הוא קודם שנברא העולם כו' שאינו בגדר עלמין כלל רק בחי' מלכותך לבדה היא מלכות כל העולמים

and “You are the same before the world was created,” etc., for He is not within the bounds of worlds at all. Only the level of “Your kingship” alone is “a kingship over all worlds,”

דהיינו בחי' זיו והארה ממדת מלכותו ית' כמאמר בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שם כבוד מלכותו ולא מלכותו עצמה.

that is, a level of radiance and illumination from the attribute of His kingship (Malchus), may He be blessed, as in the saying “Blessed be the Name of the glory of His kingship forever and ever”: the Name of the glory of His kingship, and not His kingship itself.

ועי' אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד שגם שמו היא מדת מלכותו היא בבחי' לבדו וכמ"ש כי נשגב שמו לבדו רק הודו וזיוו של שמו על ארץ כו'

Of this our Sages, of blessed memory, said, “Before the world was created, there was He and His Name alone”: that even His Name, which is the attribute of His kingship, is at the level of “alone,” as it is written, “For His Name alone is exalted”; only “His splendor” and the radiance of His Name are “upon the earth,” etc.

(ועי' מזה בד"ה לכן אמור לבנ"י [לבני ישראל] ובד"ה קחו מאתכם תרומה ובד"ה יביאו לבוש מלכות ובד"ה ובבואה לפני המלך ובד"ה שיר השירים ובד"ה קול דודי), ונקרא

(See on this in the discourse beginning “Therefore say to the children of Israel,” and in the discourses beginning “Take from among you an offering,” “Let them bring royal apparel,” “And when she came before the king,” “The Song of Songs” and “The voice of my beloved.”) And He is called

הוא ית' בשם סובב כל עלמין שאין העולמות תופסים מקום נגדו שחיותו המתפשט תוך העולמות אינו כדמיון הנשמה המתלבשת ממש תוך הגוף ומתפעלת ממקרי הגוף וממקרי המקום והזמן קור וחום כו',

— He, may He be blessed — by the name ‘the light that encompasses all worlds,’ because the worlds take up no space relative to Him: His life-force that spreads within the worlds is not like the soul, which is actually clothed within the body and is affected by the body’s happenings and by the happenings of place and time, cold and heat, etc.,

אבל לפניו ית' הגם שנמצא למטה כמו למעלה אינו נתפס בגדר מקום ח"ו [חס ושלום] ומעלה ומטה שוין ואין הפי' סוכ"ע שהוא מלמעלה מן העולמות אלא הוא

but before Him, may He be blessed, even though He is found below just as above, He is not grasped within the bounds of place, G-d forbid, and above and below are equal. And the meaning of 'encompasses all worlds' is not that He is above the worlds; rather, He

נמצא בתוך העולמות ג"כ ואעפ"כ [ואף על פי כן] הוא בבחי' סוכ"ע וזהו והקדוש בשמים ובארץ שלפי שהוא קדוש ומובדל הוא בחי' סובב כל עלמין לכן הוא שוה ממש בארץ מתחת

is found within the worlds as well, and even so He is at the level of the light that encompasses all worlds. This is [the meaning of] "and holy in heaven and on earth": because He is holy and set apart, the level of the light that encompasses all worlds, He is therefore truly the same on the earth below

כמו בשמים ממעל (והמלך הגדול היינו בחי' ממלא כל עלמין התפשטות גדולת מלכותו ית' כי ולגדולתו אין חקר כתיב וכתיב אלף אלפים כו' וע' בזח"א [בוהר חלק א] דרל"ט א'. ויגש דר"ו ע"ב ויחי דרל"ז א'. ח"ג [חלק ג'] דקע"א סע"א [סוף עמוד א])

as in the heavens above. (And "the great King" is the level of the light that fills all worlds, the spreading forth of the greatness of His kingship, may He be blessed; for it is written, "and His greatness is unsearchable," and it is written, "A thousand thousands," etc. And see Zohar, Part I, 239a; Vayigash, 206b; Vayechi, 237a; Part III, 171a, end of side a.)

שאינו בגדר עלמין ואין העולמות פועלים בו שום שינוי ח"ו [חס ושלום] וכמו מקודם שנברא העולם ובבחי' זו לא שייך דעת והרגשה שאין נתפס בשום שכל והשגה איך אין שינוי לפניו ית'

For He is not within the bounds of worlds, and the worlds effect no change in Him whatsoever, G-d forbid, just as before the world was created. And at this level knowledge and feeling do not apply, for no intellect or comprehension can grasp how there is no change before Him, may He be blessed;

אלא זו היא בחי' אמונה להאמין בה' שהוא ית' אינו בגדר עלמין ולפניו כחשיכה כאורה (ועמ"ש מזה בד"ה וירא ישראל כו' ויאמינו בהוי'):

rather, this is the level of faith: to believe in G-d, that He, may He be blessed, is not within the bounds of worlds, and that before Him "darkness is as light" (see what is written on this in the discourse beginning "And Israel saw," etc., "and they believed in Havayah").

6 ג והנה כתיב שכן ארץ ורעה אמונה פי' ורעה מפרנס שצריך לפרנס ולהמשיך מזון להגדיל את האמונה עד שתהיה קבועה בלב האדם ג"כ בבחי' דעת והרגשה וכאלו רואה כו'

3. Now, it is written, "Dwell in the land and tend faith." "Tend" means 'provide for': one must provide and draw down nourishment to make faith grow, until it is fixed in a person's heart also at the level of knowledge and feeling, as if he sees, etc.,

וכמו שיהיה לעתיד לבא כדכתיב ומלאה הארץ דעה פי' הארץ היא האמונה שנק' בשם ארץ שהיא המדרגה התחתונה שאין בה גילוי אלא אמונה בלבד

as it will be in the time to come, as it is written, "And the earth shall be full of knowledge." That is, "the earth" is faith, which is called by the name 'earth' because it is the lowest level, in which there is no revelation, only faith alone.

כי נעוץ תחלתן בסופן שאין גילוי תחלתן אלא בבחי' סופן ובחי' אמונה זו תהיה מלאה דעה שתהיי [שתהיה] בבחינת הכרה והרגשה וכאלו רואה וכו'.

For "their beginning is embedded in their end": their beginning is revealed only at the level of their end. And this level of faith will be "full of knowledge," so that it will be at the level of recognition and feeling, as if one sees, etc.

וכמ"ש ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כו' והמשכה זו להיות הגדלת האמונה הוא ע"י תורה ומצות
As it is written, "And the glory of Havayah shall be revealed, and all flesh together shall see," etc.
And this drawing down, so that faith grows, is through Torah and mitzvos

(ועמ"ש בד"ה להבין ענין הברכות ובאגה"ק [ובאגרת הקודש] ע"פ חגרה בעוז מתניה. ועמ"ש בד"ה ואהיה אצלו אמן אמן פדגוג. ובד"ה משה ידבר גבי בצלמנו כדמותנו),

(see what is written in the discourse beginning "To understand the matter of the blessings," and in Iggeres HaKodesh, on the verse "She girds her loins with strength"; and see what is written in the discourse beginning "And I was beside Him as an amon": amon, a pedagogue; and in the discourse beginning "Moshe would speak," regarding "in Our image, after Our likeness"),

שעליהם נאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו רמ"ח מצות הם רמ"ח אברין דמלכא בחי' אדם אדמה לעליון שהם הן רמ"ח המשכות מבחי' סובב כל עלמין.

for of them it is said, "Let us make man in Our image, after Our likeness": the 248 mitzvos are the 248 'limbs of the King,' the level of 'Adam,' [as in] "I will be like (adameh) the Most High"; they are 248 drawings-down from the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin).

ודרך כלל נחלקין הרמ"ח מצות לגי קוין ימין ושמאל ואמצע והם תורה ועבודה וגמילות חסדים. תורה הוא שמותיו של הקב"ה קורא בתורה הוא כמו שקורא בשם וכו'.

In general, the 248 mitzvos divide into three lines, right, left and middle, and these are Torah, service (avodah) and acts of kindness (gemilus chassadim). Torah is the Names of the Holy One, blessed be He: one who reads in the Torah is like one who calls by name, etc.

7 וגמ"ח [וגמילות חסדים] זו צדקה להחיות רוח שפלים על ידי אערותא דלתתא אתערותא דלעילא להיות המשכת טוב כל עלמין בבחי' ירידה והשפלה להחיות רוח שפלים. ועבודה זו קרבנות בחי' רשפי אש שלמטה ליכלל באש שלמעלה.

And acts of kindness are charity, "to revive the spirit of the lowly": through an arousal from below, [there is] an arousal from above, so that the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) is drawn down in a manner of descent and lowering, "to revive the spirit of the lowly." And service is the sacrifices, the level of the flames of fire below, to be merged into the fire above.

8 וכן בתפלה שכנגד הקרבנות תקנו ברוך שאמר ופסוקי דזמרה להגדיל מדורת האש האהבה שממטה למעלה באומרו ברוך שאמר והיה העולם דהיינו במאמר אחד ואח"כ נפרט ע"י ט' מאמרות כו'.

So too in prayer, which corresponds to the sacrifices, they instituted Baruch She'amar and Pesukei deZimrah, to enlarge the blaze of the fire, the love from below upward, by saying, "Blessed is He who spoke and the world came into being": that is, by one utterance, and afterwards it was itemized through nine utterances, etc.

וכן בהללויה כי נשגב שמו לבדו רק הודו גוי [וגוי / גומר] וירם קרן לעמו וגוי לבניי [לבני ישראל] עם קרובו וגוי וכיוצא בזה משאר פסוקים שמהם נמשך רשפי אש והתלהטות הלב.

So too in [the psalm] Halleluyah: "For His Name alone is exalted"; only "His splendor," etc.; "And He has raised up a horn for His people," etc.; "for the children of Israel, a people near to Him," etc.; and the like from the other verses, from which are drawn the flames of fire and the blazing of the heart.

9 ועי"ז כמים הפנים לפנים וגו' ממשיך למטה בחי' סוכ"ע שתהיי [שתהיה] אמונה זו קבועה ותקועה בלב ונפש האדם, וזהו וזאת המצוה וגו' לעשות בארץ וגו' ארץ זבת חלב ודבש שמע ישראל וגו'.

And through this, "As in water face [answers] to face," etc., one draws the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) down below, so that this faith is fixed and implanted in a person's heart and soul. And this is [the meaning of] "And this is the commandment," etc., "to do in the land," etc., "a land flowing with milk and honey," "Hear, O Israel," etc.

כי הנה ענין פרשת שמע ישראל הוא שהוי' סובב כל עלמין שהוא אלהינו שאנחנו מאמינים בו בבחי' אמונה

For the theme of the section "Hear, O Israel" is that Havayah, the light that encompasses all worlds, who is "our G-d," in whom we believe at the level of faith

לבדה יהי [יהיה] בבחי' אחד בבחי' גילוי בשבעה רקיעים ובארץ בבחי' דעת והרגשה (וכ"כ [וכן כתב] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פ"א [פרק י"א] בענין הוי' אחד שהוא המשכת הדעת עליון כו')

alone, should be at the level of "One," revealed in the seven heavens and on earth, at the level of knowledge and feeling (and so it is written in Pri Etz Chaim, Shaar Kerias Shema, chapter 11, on "Havayah is One," that it is the drawing down of the supernal Daas, etc.),

להיות ביטול ויחוד אמיתי בבחי' יחודא עילאה ביטול במציאות ממש ונעשה ונמשך בחי' זו ע"י המשכת המצות לבחי' ארץ היא בחינת אמונה ואמונה זו היא בחי' ארץ זבת חלב ודבש.

so that there is true self-nullification (bittul) and unity, at the level of the higher unity (yichuda ila'ah), an actual nullification of existence. And this level is brought about and drawn down through the drawing of the mitzvos down to the level of 'land,' which is the level of faith; and this faith is the level of "a land flowing with milk and honey."

חלב הוא בחי' הגדלת המדות שתגדל האהבה המסותרת בלב ותצא מהעלם אל הגילוי, (כי הגדלת המדות הוא ע"י בחי' אמונה מבחי' סובב כל עלמין דייקא משא"כ מבחי' ממלא כל עלמין לא תתגדל אהבתו ויראתו לה' מכאשר תוכל נפשו שאת.

'Milk' is the level of the growth of the emotive attributes (middos): that the love hidden in the heart should grow and come out from concealment into revelation. (For the growth of the emotive attributes comes through the level of faith, from the level of the light that encompasses all worlds specifically; whereas from the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), his love and awe of G-d will not grow beyond what his soul is able to bear.

ועמ"ש בד"ה באתי לגני בפ"י ייני עם חלבי. וסד"ה חכלילי עינים גבי רוחצות בחלב ובזח"ג [ובזהר חלק ג] קל"ו ב').

And see what is written in the discourse beginning "I have come into my garden," on the explanation of "my wine with my milk"; and at the end of the discourse beginning "His eyes shall be red," regarding "bathed in milk"; and in Zohar, Part III, 136b.)

ודבש הוא בחינת מתיקות ותענוג כמ"ש אז תתענג על ה' והיינו מבחי' סובב כל עלמין

And 'honey' is the level of sweetness and delight, as it is written, "Then you will delight in Havayah"; and this is from the level of the light that encompasses all worlds,

דהיינו כאשר יתבונן כי אני הו"י לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם כו'. ורק הודו על וגו'.

that is, when one contemplates that "I, Havayah, have not changed," and "You are the same before the world was created," etc., and [that] only "His splendor is upon," etc.

10 ועם כל זה הנה וירם קרן לעמו ולבנ"י [ולבני ישראל] עם קרובו ממש. אי לזאת יגיל וישמח לבו ויתענג על

ה' ממש וזהו וצדיק באמונתו יחיה מלשון תענוג ופיקוח נפש

Yet with all this, "He has raised up a horn for His people," "for the children of Israel, a people near to Him" — truly. Therefore his heart will exult and rejoice, and he will truly delight in G-d. This is [the meaning of] "And the righteous shall live by his faith": ["live"] in the sense of delight and the reviving of the soul,

כמו בורא נפשות רבות וחסרונם על כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי, שפ"י חסרונם דבר החסר לאדם לקיום חיותו להחיות בהם נפש כל חי שאינו

as in [the blessing] "Who creates many living beings and their needs, for all that You have created to give life through them to the soul of every living being," for the meaning of "their needs" is what a person lacks for the maintenance of his life, and "to give life through them to the soul of every living being" is what is

אלא להתענג ופיקוח נפש וכך יחיה באמונתו להשיב את נפשו יותר מכל התענוגים ומרוב כל וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי וגו'.

only for delight and the reviving of the soul. So too, he "shall live by his faith," restoring his soul more than all delights and "more than an abundance of everything," as it is written, "Whom have I in heaven? And with You, I desire nothing," etc.

(וזהו ורעה אמונה והתענג על ה' והיינו ע"י ועשה טוב. ועי' זח"ג [זהר חלק ג] פינחס דרכ"ה ב' מענין זה. ובפי' בהר דק"י ע"ב. ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם מענין טוב. ח"ב [חלק ב'] תרומה ק"ע ע"א ע"פ מזמור לדוד ה' רועי ודקע"א א'):

(And this is [the meaning of] “and tend faith,” “and delight in Havayah”; and this is through “and do good.” See Zohar, Part III, Pinchas, 225b, on this matter; and in Parshas Behar, 110b; and in the commentary of the Ramaz there, on the matter of ‘good’; Part II, Terumah, 170a, on the verse “A psalm of David: Havayah is my shepherd,” and 171a.)

11 ד אך בחי' אלו של חלב ודבש עדיין לא הגיעו למעלת ומדריגת ומלאה הארץ דעה שיהיה לעתיד לבא בבחי' דעת והרגשה ממש משא"כ חלב ודבש הם בבחי' האמונה עדיין.

4. However, these levels of milk and honey have not yet reached the virtue and level of “And the earth shall be full of knowledge,” which will be in the time to come, at the level of actual knowledge and feeling; whereas milk and honey are still at the level of faith.

והענין כי הנה אנו רואים שהעולם כמנהגו נוהג בבחי' ממלא כל עלמין שיש לכל עת כו'. כי הנחש הטיל זוהמא בחוה בחי' כנסת ישראל ובמתן תורה פסקה זוהמתן.

The explanation is this: we see that the world follows its usual course at the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), where “for everything there is a time,” etc. For the serpent cast contamination into Chavah, the level of the Community of Israel, and at the Giving of the Torah their contamination ceased.

12 ואח"כ בחטא העגל חזר כו'. ואח"כ בימי יהושע עבדו את ה' ובימי שפוט השופטים קלקלו ובימי דוד ושלמה היו במעלה העליונה ואח"כ בחטא ירבעם כו'

Afterwards, with the sin of the Calf, it returned, etc. Afterwards, in the days of Yehoshua, they served G-d; in the days when the judges judged, they acted corruptly; in the days of David and Shlomo they were at the highest level; and afterwards, with the sin of Yeravam, etc.

וכך בכל דור ודור נשתנה לפי הענין וגם בימי התנאים והאמוראים אין זמן א' דומה לחבירו וכל העתים משתנים והזמנים מתחלפין ומתהפכין.

And so in every generation it changed according to the circumstances; and also in the days of the Tannaim and the Amoraim, no one time was like another. All the times change, and the eras alternate and are reversed.

והיינו לפי שהם בבחינת ממלא כל עלמין שהם בחי' פרצוף ראש ויד ורגל ושאר אברים שאין אחד דומה לחבירו ופעולת האיברים משתנים גם לפעמים כואב אחד מהאברים או נחלש כו'

This is because they are at the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), which is the level of a configuration (partzuf): head, hand, foot and the other limbs, no one of which is like another, and the functions of the limbs vary; also, at times one of the limbs aches or grows weak, etc.,

וכיוצא בזה שינוים מקרים (וע' זח"א [זהר חלק א] ויחי דרכ"א א' דאשתניאת מגוונא לגוונא וס"פ אמור דק"ז. זח"ג [זהר חלק ג] תצא רפ"א א' ועיין בפרדס שער אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] ספ"א [סוף פרק א']).

and similar changes and happenings (see Zohar, Part I, Vayechi, 221a: "that she changes from hue to hue"; and the end of Parshas Emor, 107; Zohar, Part III, Teitzei, 281a; and see Pardes, the Gate of Atzilus, Beriah, Yetzirah and Asiyah, end of chapter 1).

וכן בכל אדם בפרטיות לפעמים נופל במחשבה דבור ומעשה אשר לא טוב. ולפעמים יפול לו הרהורי תשובה ומעשים טובים כי לכל עת וגוי ולאום מלאום יאמץ.

So too with every person individually: at times he falls into thought, speech and action that are not good, and at times thoughts of teshuvah (return) and good deeds come to him. For "for everything there is a time," etc., and "one nation shall be stronger than the other nation."

כשזה קם כו'. לא נתמלאה צור כו'. וע"כ אל יפול לב האדם עליו בראותו שנופל כו'

"When this one rises," etc.; "Tyre was not filled," etc. Therefore let a person's heart not fall within him when he sees that he falls, etc.,

כי כך הוא סדר תהפוכות הזמן ויכול הוא לחזור ולשנות את טעמו מרע לטוב. וכל זה הוא בבחי' ממלא כל עלמין.

for such is the order of the reversals of time, and he can return and change his disposition from bad to good. And all this is at the level of the light that fills all worlds.

אך להיות בחי' סובב כל עלמין בבחי' גילוי בבחי' דעת והרגשה ממש צריך להיות ובערת הרע וגוי

But for the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) to be revealed, at the level of actual knowledge and feeling, there must be "And you shall purge the evil," etc.

(וכמ"ש מזה בביאור ע"פ כי על כל כבוד חופה) שזה יהיה לעתיד לבא שיקויים ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

(as is written about this in the Biur on the verse "For over all the glory, a canopy"), which will be in the time to come, when "And I will remove the spirit of impurity from the land" will be fulfilled.

משא"כ בזמן חורבן הבית שבית ראשון היו בו נביאי השקר ובית שני היה בו שנאת חנם שהם הם בחי' זה לעומת זה כנגד בחי' אמונה שהיא למעלה מן הדעת,

Not so at the time of the destruction of the Temple: in the First Temple there were false prophets, and in the Second Temple there was baseless hatred; and these are precisely the level of "one opposite the other," set against the level of faith that is above knowledge.

והענין כי כמו שיש בסטרא דקדושה בחי' אמונה שהיא למעלה מן הדעת כך הי' [היה] אז בין ישראל אמונות כוזבות (כמבואר בירמיהו סימן מ"ד פסוק י"ז י"ח).

The explanation is that just as on the side of holiness there is the level of faith that is above knowledge, so there were then among Israel false beliefs (as is explained in Jeremiah, chapter 44, verses 17 and 18).

והם זה לעומת זה והנה בבית ראשון בהתגברות סטרא דקדושה היה גילוי שכינה ארון וכפורת וכך בזה לעומת זה בהתגברות סטרא דקליפה מחמת החטא היה

And they are "one opposite the other." In the First Temple, when the side of holiness prevailed, there was a revelation of the Shechinah (Divine Presence), the Ark and the Ark-cover; and so too, "one opposite the other," when the side of kelipah prevailed because of sin, there was

התגברות כנגד אמונת אלהות והנשים שהי' [שהיה] מבכות את התמוז אמרו מעת חדלנו לקטר למלכת שמים חסרנו וגו' וכך היו נביאי השקר (כמ"ש בירמיה סי' כ"ז פסוק י"ד ט"ו),

a strengthening against faith in G-dliness. The women who were weeping for the Tammuz said, "Since we stopped burning incense to the queen of heaven, we have lacked," etc. And so it was with the false prophets (as it is written in Jeremiah, chapter 27, verses 14 and 15),

דהיינו אמונות כוזבות בנביא להעאמין במה שלא דבר ה', משא"כ בבית שני שחסרו ה' דברים לא היתה גי' בלעומת זה התגברות הקליפה כ"כ [כל כך]

that is, false beliefs in a prophet, believing what G-d had not spoken. Whereas in the Second Temple, which lacked five things, there was likewise not so great a strengthening of kelipah on the opposing side;

והיתה האמונה רעה במילי דעלמא להאמין באנשי רכיל לשנוא את חבירו שהשנאה ההיא היא שנאת חנם שחבירו לא עשה לו רעה באמת.

and the evil belief was in worldly matters: believing talebearers, so as to hate one's fellow, and that hatred is baseless hatred, since his fellow had done him no real wrong.

כי אם לא היה מאמין באנשי רכיל בוודאי לא היה איש שונא לרעהו כלל שזה כנגד הטבע שישנא אחד לחבירו חנם אם יודע באמת שחבירו לא פשע בו:

For if one did not believe talebearers, surely no man would hate his fellow at all, since it is against nature for one to hate his fellow for nothing if he truly knows that his fellow did no wrong, etc.

13 וזהו וידעת היום והשבות אל לבבך וגו' כי להיות הידיעה והרגשה בבחי' ממלא כל עלמין כבר נאמר אתה הראת לדעת וגו'. כבר הראת בו.

And this is [the meaning of] “And you shall know this day, and take it to your heart,” etc. For that there be knowledge and feeling at the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), it has already been said, “You have been shown, so as to know,” etc.: you have already been shown, etc.

אבל להיות וידעת בבחי' סובב כל עלמין דהיינו בשמים ממעל שמים בחי' סובב כמו השמים שהם כדורים

But that there be “And you shall know” at the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), that is, “in the heavens above” — ‘heavens’ being the level of encompassing, just as the heavens are spheres

וכמו הארץ שהיא בתוך השמים והשמים מקיפין לה (ועמ"ש בד"ה כי המצוה הזאת גבי לא בשמים היא).

and just as the earth is inside the heavens and the heavens surround it (see what is written in the discourse beginning “For this commandment,” regarding “It is not in heaven”),

כך הנה דבר ה' הוא בחי' ממלא כל עלמין היא מוקפת בבחי' סובב כל עלמין שאין דבר חוץ ממנו.

so the word of G-d, which is the level of the light that fills all worlds, is surrounded by the level of the light that encompasses all worlds, for there is nothing outside Him.

וכמשל הדבור בעודו בכח הנפש שעדיין לא יצא ונפרד כו'. וידיעה זהו הוא דוקא היום

It is like the analogy of speech while it is still within the soul's power, before it has gone out and become separate, etc. And this knowledge is specifically "this day,"

כמו היום לעשותם ולא למחר בעוה"ב [בעולם הבא] שהעולם הבא הוא בחי' ממלא כל עלמין השתלשלות המדריגות מעילה לעלול מדריגה אחר מדריגה וכמשל פרצוף שיש בו ראש ויד ורגל כו'.

as in "Today to do them," and not tomorrow, in the World to Come; for the World to Come is the level of the light that fills all worlds, the chain of descending levels (hishtalshelus) from cause to effect, level after level, like the analogy of a configuration (partzuf) with a head, hand and foot, etc.

כך יש מדריגות רבות גי'ע [גן עדן] עליון וגי'ע [וגן עדן] תחתון כו'. ולכן המעשים ודיבורים ומחשבות נעשו לבושים צואים לעוה"ב [לעולם הבא] ואין יכול לפשוט אותם וכאלו קשור בשק אם לא ע"י כף הקלע וכיוצא בזה להתיר ולהפקיע הקשר וכו'

So there are many levels: the Higher Gan Eden and the Lower Gan Eden, etc. Therefore the deeds, words and thoughts become soiled garments in the World to Come, and one cannot take them off; it is as if one were tied up in a sack, unless through the hollow of the sling and the like, to untie and break the knot, etc.

(וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] בד"ה צו את בניי [בני ישראל] כו' את קרבני לחמי), משא"כ היום והשבות אל לבבך בשני יצריך בבחי' אתכפייא ואתהפכא כו'

(as was explained in the discourse beginning "Command the children of Israel," etc., "My offering, My bread"). Whereas "this day, and take it to your heart," with both your inclinations, at the level of subjugation (iskafya) and transformation (is'hapcha), etc.:

שהיום יכול לברר ולהפריד הרע על ידי המשכה מבחי' סובב כל עלמין ע"י והיו הדברים האלה אשר אנכי מי שאנכי מצוך היום דוקא שהתורה והמצוות הם מבחי' סובב כל עלמין וע"י זה וידעת היום

for today one can refine and separate out the evil through a drawing down from the level of the light that encompasses all worlds, through "And these words, which I" — Who I am — "command you this day," specifically; for the Torah and the mitzvos are from the level of the light that encompasses all worlds. And through this, "And you shall know this day"

כי הוי' הוא האלהים הוי' הוא בחי' גילוי האלהים בחי' הסתר וצמצום כי כמו שיש בחינת הסתר וצמצום בבחי' ממלא כל עלמין בחי' עליות

“that Havayah is HaElokim”: Havayah is the level of revelation, HaElokim the level of concealment and contraction (tzimtzum). For just as there is the level of concealment and contraction in the level of the light that fills all worlds, the level of ascents

וירידות לפי זמנים מתחלפים כנ"ל, כך יש בבחי' סובב כל עלמין בחי' הוי' זה גילוי ובחי' אלהים היינו הסתר וצמצום בהתגברות זה לעומת זה,

and descents according to changing times, as mentioned above, so in the level of the light that encompasses all worlds there is the level of Havayah, which is revelation, and the level of Elokim, which is concealment and contraction, with the strengthening of “the one opposite the other.”

וצריך להיות וידעת היום והשבות אל לבבך בבחינת אתכפיא ואתהפכא שיקויים ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ועי"ז תהיה ומלאה הארץ דעה וגו' והארץ תרצה את עונה דהיינו שזדונות יהי' [יהיה] כוכיות.

And there must be “And you shall know this day, and take it to your heart” at the level of subjugation and transformation, so that “And I will remove the spirit of impurity from the land” is fulfilled; and through this there will be “And the earth shall be full of knowledge,” etc., and “the earth shall make amends for its iniquity,” that is, deliberate sins will become like merits.

(בגמ' [בגמרא] נזכר פסוק וידעת היום ר"ה [ראש השנה] ל"ב ב' גיטין נ"ז ב'. רבות בפ' ואתחנן ע"פ דוידעת היום. ובפ' וזאת הברכה וס"פ ויקרא ספ"ו ע"פ והוא עד או ראה או ידע.

(In the Gemara, the verse “And you shall know this day” is mentioned in Rosh HaShanah 32b and Gittin 57b. [Midrash] Rabbah, in Parshas Va'eschanan, on the verse “And you shall know this day”; and in Parshas Vezos HaBerachah and at the end of Parshas Vayikra, the end of chapter 6, on the verse “And he is a witness, whether he has seen or known”:

או ראה אתה הראת לדעת. או ידע וידעת היום. ויש לפרש ע"פ האמור דפסוק אתה הראת לדעת זהו על בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] שע"ז נאמר ומבשרי אחזה שאו מרום עיניכם וראו.

“whether he has seen”: “You have been shown, so as to know”; “or known”: “And you shall know this day.” And it may be explained, according to what has been said, that the verse “You have been shown, so as to know” is about the level of the light that fills all worlds, of which it is said, “From my flesh I behold,” “Lift up your eyes on high and see.”

וזהו או ראה. אתה הראת. אבל פסוק וידעת היום קאי על האמונה והדעת בבחי' סוכ"ע מה שאינו בגדר עלמין כלל וע"ז נאמר וידעת היום כנ"ל. וזהו או ידע כו'.

And this is "whether he has seen": "You have been shown." But the verse "And you shall know this day" refers to faith and knowledge at the level of the light that encompasses all worlds, that which is not within the bounds of worlds at all; of this it is said, "And you shall know this day," as mentioned above. And this is "or known," etc.

וזהו שיש בפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] ע' רבתי וכן ד' דאחד שהוא ענין עד דהיינו בחי' ואתם עדי כמש"ש [כמה שכתוב שם] במדרש והיינו ע"י אתה הראת לדעת וידעת היום כו' וכנ"ל.

And this is why the first verse of the Shema has a large ayin, and likewise the dalet of "Echad" [is large], which is the idea of 'ed' (witness), that is, the level of "And you are My witnesses," as is written there in the Midrash; and this is through "You have been shown, so as to know" and "And you shall know this day," etc., as mentioned above.

וגם י"ל [יש לומר] ע' רבתי דשמע עין בחי' ראייה הראת לדעת. ושמע לשון הבנה בחי' וידעת.

It may also be said that the large ayin of "Shema" is 'ayin' (eye), the level of sight, "You have been shown, so as to know"; and "Shema" is a term for understanding, the level of "And you shall know."

וזהו ע"פ שנים עדים יקום דבר כי עדות אותיות דעות ושנים עדים היינו בחי' או ראה או ידע הנ"ל וע"ז יקום דבר. הוא בחי' דבר ה'. וע"ז מרמזו הד' רבתי דאחד):

And this is [the meaning of] "By the testimony of two witnesses a matter shall be established": for 'eidus' (testimony) has the letters of 'de'os' (knowledge), and the two witnesses are the levels of "whether he has seen or known" mentioned above, and through this "a matter (davar) shall be established," which is the level of "the word (devar) of G-d." And to this the large dalet of "Echad" alludes.)

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Copy, print and share it freely, crediting Kehot Publication Society and likuteitorah.com; it may not be sold. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From likuteitorah.com/likutei-torah/vaeschanan/4/

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok